

PROTECH 10

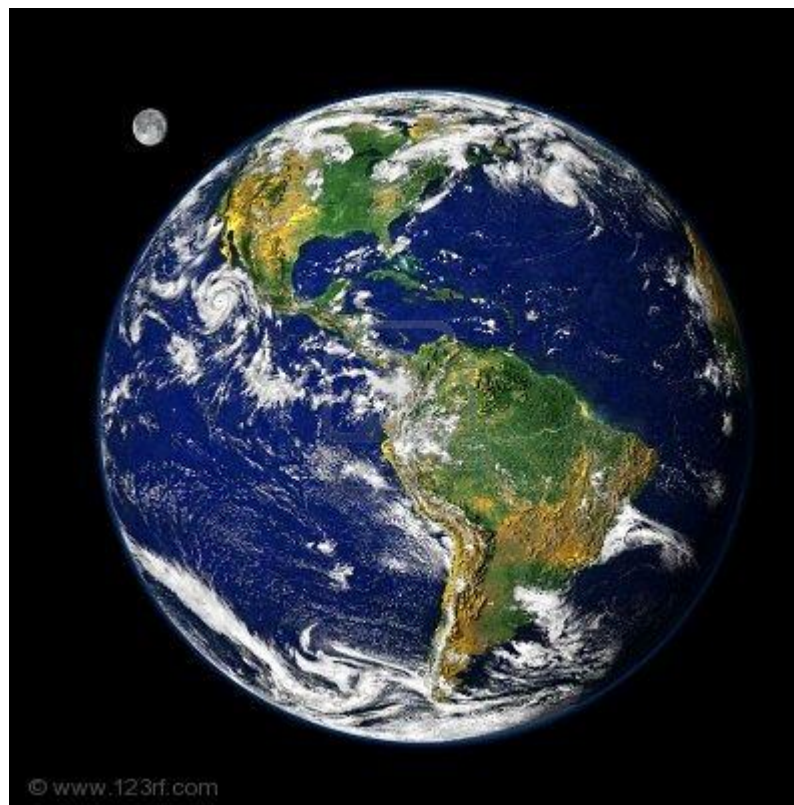

Biopaliwa a kryteria zrównoważonego rozwoju

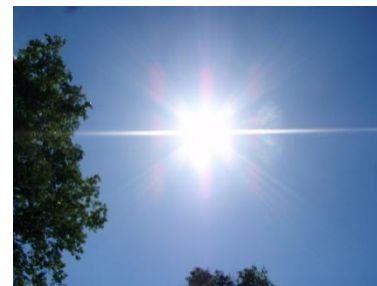
Wrocław, 26-27 październik 2010

Małgorzata Odziemkowska
Anna Matuszewska
Instytut Paliw i Energii Odnawialnej
ul. Jagiellońska 55
03-301 Warszawa

Wprowadzenie

Energia – źródło rozwoju

- Czynnikiem niezbędnym do rozwoju ekonomicznego, społecznego i kulturowego ludzkości jest **ENERGIA**
- **Wielkie źródła energii** np.: energia Słońca, geoenergia. Nasza cywilizacja nie dysponuje ekonomicznymi technologiami wykorzystania tych źródeł
- **Skończone zasoby nieodnawialnych** geopaliw: ropy, gazu, węgla, uranu. Nasza cywilizacja dysponuje technologiami umożliwiającymi wykorzystanie tych źródeł.
- Dostęp do tanich, łatwo dostępnych i wydajnych surowców energetycznych stał się przyczyną globalnej industrializacji

Zrównoważony rozwój

Zrównoważony rozwój to rozwój, który zaspokaja potrzeby obecne, nie zagrażając możliwościom zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń

Trzy główne obszary strategii osiągnięcia zrównoważonego rozwoju:

- ochrona środowiska i racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi
- wzrost gospodarczy i sprawiedliwy podział korzyści z niego wynikających
- rozwój społeczny

Czas

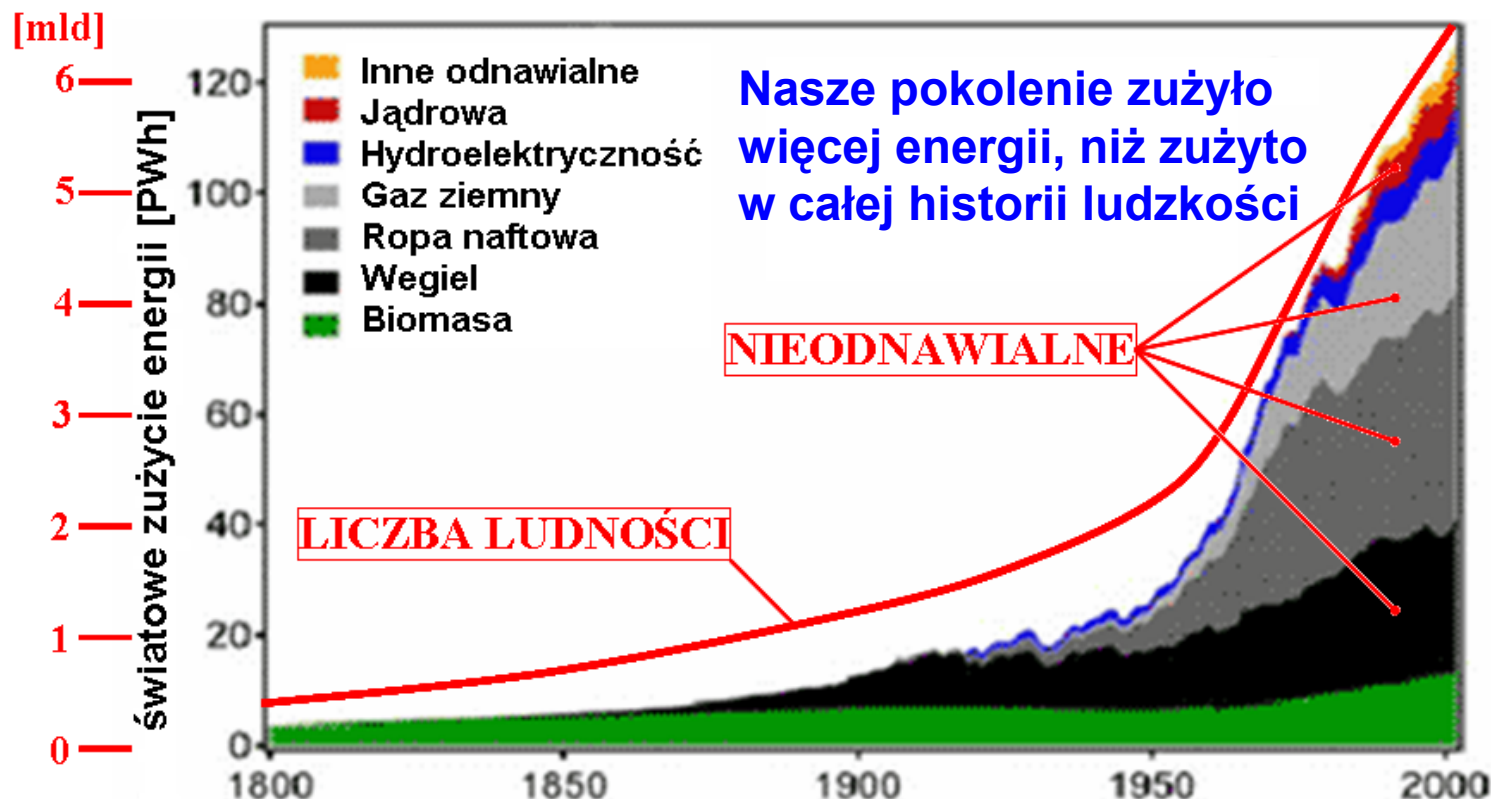

TAK

NIE

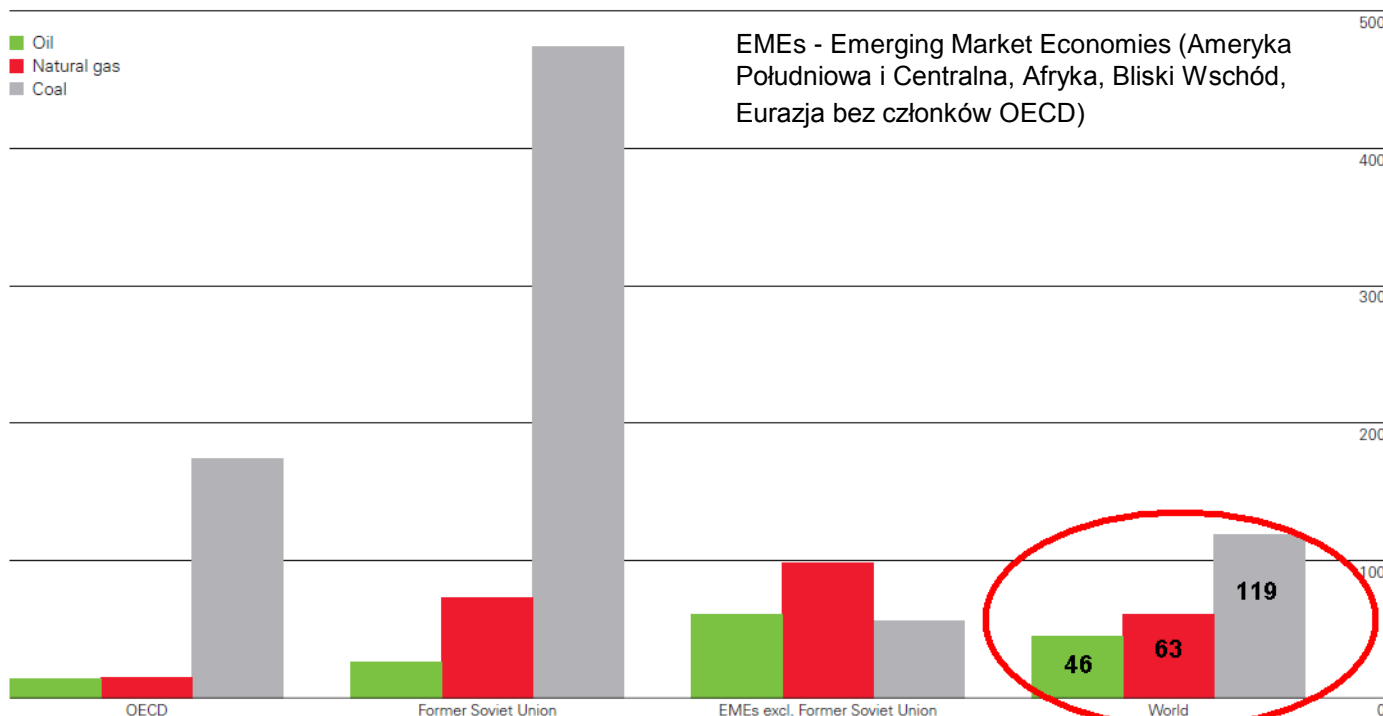
Globalne zużycie energii z poszczególnych źródeł energii pierwotnej (do 2004 r)

1PWh (1 petawatogodzina = 10¹⁵ Wh (biliard Wh))

- Według Energy Information Administration od roku 2007 do 2035 światowe zużycie energii wzrośnie z 495 kwadrylionów Btu (British thermal units) do 739 Btu (o 49%)*

Fossil fuel reserves-to-production (R/P) ratios at end 2009 **
Years

While coal remains the world's most abundant fossil fuel, with an R/P ratio of 119 years, proved reserves of oil and natural gas increased in 2009 and have tended to rise over time. OECD countries account for less than 10% of global proved reserves for oil and natural gas, but 42.6% of proved coal reserves.

Dokumenty UE

Pakiet klimatyczno-energetyczny „3x20”

W ramach zobowiązań ekologicznych Unia Europejska wyznaczyła na 2020 rok cele ilościowe, tzw. „3x20%”, tj.:

- **zmniejszenie emisji gazów** cieplarnianych o 20% w stosunku do roku 1990
- **zmniejszenie zużycia energii** o 20% w porównaniu z prognozami dla UE na 2020 r.
- **zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii** średnio do 20% całkowitego zużycia energii w UE, w tym zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w transporcie do 10%

Docelowy udział energii z OZE w końcowym zużyciu energii brutto w 2020 roku dla Polski wynosi 15%

W grudniu 2008 roku został przyjęty przez UE Pakiet klimatyczno-energetyczny, w którym zawarte są konkretne narzędzia prawne realizacji ww. celów

Narzędzia realizacji Pakietu

Narzędziami realizacji Pakietu „3x20” stały się między innymi:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania **energii** ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywę 2001/77/WE (w sprawie wspierania produkcji na rynku wewnętrznym **energii elektrycznej** wytwarzanej ze źródeł odnawialnych) oraz 2003/30/WE (w sprawie wspierania użycia w **transporcie** biopaliw lub innych paliw odnawialnych) – **określająca nowy system promowania energii z OZE**
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/30/WE zmieniająca dyrektywę 98/70/WE odnoszącą się do specyfikacji benzyny i olejów napędowych oraz wprowadzającą mechanizm monitorowania i ograniczania emisji gazów cieplarnianych oraz zmieniającą dyrektywę Rady 1999/32/WE odnoszącą się do specyfikacji paliw wykorzystywanych przez statki żeglugi śródlądowej oraz uchylająca dyrektywę 93/12/EWG – **obejmująca nowe regulacje prawne dla sektora transportu**

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

W celu realizacji założeń Pakietu 10 listopada 2009 roku Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie **Polityki energetycznej Polski do 2030** roku uchylając poprzednią

Podstawowe kierunki polskiej polityki:

- Poprawa efektywności energetycznej
- Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii
- Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej
- Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
- Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii
- Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko

Obszary wykorzystania OZE

Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony jest w trzech obszarach:

- energii elektrycznej

- ciepła i chłodu

- biokomponentów wykorzystywanych w paliwach i biopaliwach ciekłych

Jednym z elementów warunkujących rozwój wykorzystania OZE jest ich zdefiniowanie oraz określenie jednoznacznych zasad obliczania udziału energii z OZE w ogólnym bilansie energii

Energia OZE wg Dyrektywy 2009/28/WE

„Energia ze źródeł odnawialnych” oznacza:

- energię wiatru
- energię promieniowania słonecznego
- energię aerotermalną
- energię geotermalną
- energię hydrotermalną
- energię oceanów
- hydroenergię
- energię pozyskiwaną z biomasy
- energię gazu pozyskiwanego z:
  - wysypisk śmieci
  - oczyszczalni ścieków
  - ze źródeł biologicznych (biogaz)

→ **BIOPALIWA**

Definicje Dyrektywa 2009/28/WE

BIOMASA - ulegającą biodegradacji część produktów, odpadów lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa (łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi), leśnictwa i związanych działów przemysłu, w tym rybołówstwa i akwakultury, a także ulegającą biodegradacji część odpadów przemysłowych i miejskich

BIOPALIWA - ciekłe lub gazowe paliwa dla transportu, produkowane z biomasy

BIOPŁYNY - ciekłe paliwa dla celów energetycznych, innych niż w transporcie, w tym do wytwarzania energii elektrycznej oraz energii ciepła i chłodu, produkowane z biomasy

Kryteria zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do biopaliw i biopłynów - 2009/28/WE

- Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych dzięki wykorzystaniu biopaliw i biopłynów **powinno wynosić** co najmniej:
  - 35 %
  - 50% od 1 stycznia 2017 r.
  - 60% od 1 stycznia 2018 r.
- Biopaliwa i biopłyny **nie** mogą pochodzić z surowców uzyskanych z:
  - terenów o wysokiej wartości bioróżnorodności (np.: lasów pierwotnych, obszarów objętych ochroną przyrody, naturalnych obszarów trawiastych),
  - z terenów zasobnych w pierwiastek węgla (tereny podmokłe, obszary stale zalesione),
  - z torfowisk
- Surowce rolne wykorzystywane do produkcji biopaliw i biopłynów **muszą** być uprawiane na zasadach zgodnych z ochroną środowiska

Dyrektywa 2009/28/WE

- **10%** udziału energii OZE w transporcie ma pochodzić ze źródeł odnawialnych jako całości, a nie tylko z biopaliw

Udział **energii z OZE**
w transporcie

=

Ilość energii z OZE zużytej we wszystkich rodzajach transportu

Całkowita ilość energii zużyta w transporcie
(benzyna, ON oraz biopaliwa w transporcie drogowym i kolejowym, energia elektryczna)

- Wkład paliw wytworzonych z odpadów, pozostałości, niespożywczego materiału celulozowego oraz materiału lignocelulozowego uznaje się za **dwukrotnie większy** od wkładu innych biopaliw (art. 21, ust. 2)
- Do obliczenia ilości energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii zużywanej przez elektryczne pojazdy drogowe uznaje się, że zużycie to równe jest pomnożonej przez **2,5 wartości** energetycznej przypadającej na pobraną energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii (art.3, ust. 4)

Dyrektywa 2009/28/WE

Osiągnięcie powyższego celu możliwe do realizacji poprzez:

- **Produkcję wewnątrzspółnotową i przywóz, konieczna jest jednak równowaga między produkcją a przywozem**
- **Zapewnienie dla sektora transportu spójności specyfikacji paliw transportowych i ich dostępności**
- **Podjęcie działań wspierających kryteria zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do biopaliw oraz rozwój biopaliw drugiej i trzeciej generacji**
- **Wprowadzenie do obrotu mieszanek oleju napędowego o wyższej zawartości biodiesla**

Dyrektywa 2009/28/WE

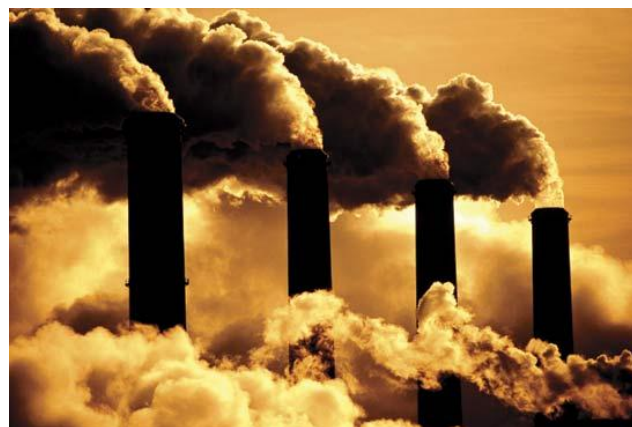

- Przyznanie Komisji Europejskiej uprawnień do przyjęcia zasad metodologicznych i wartości niezbędnych do oceny, czy w odniesieniu do biopaliw i biopłynów zostały spełnione kryteria zrównoważonego rozwoju
- Przewidziano wprowadzenie nowych systemów certyfikacji biopaliw. Zasady certyfikacji zawarto w zbiorze wytycznych (dwa komunikaty oraz decyzja z 2010 roku)
- Biopaliwa o potwierdzonych kryteriach zrównoważonego rozwoju przez UE lub kraj członkowski mogą dostać wsparcie i będą się liczyć do celu zużycia
- Niezależnie od tego, czy surowce były uprawiane na terenie wspólnoty, czy poza jej terytorium, energię z biopaliw uwzględnia się do celów bilansu, jeśli są spełnione kryteria zrównoważonego rozwoju
- Biopaliwa będą podlegały weryfikacji pod kątem spełnienia kryteriów zrównoważonego rozwoju

Dyrektywa 2009/28/WE

- **Określenie zasad obliczania wpływu biopaliw, biopłynów i ich odpowiedników kopalnych na emisję gazów cieplarnianych (załącznik V)**
- **Ustanowienie wykazu wartości standardowych dla powszechnych ścieżek produkcji biopaliw, który powinien być aktualizowany i rozszerzany wraz z nowymi wiarygodnymi danymi**

Dyrektywa 2009/30/WE

- Zmiana specyfikacji dla paliw przeznaczonych do pojazdów wyposażonych w silniki z zapłonem iskrowym – zwiększenie zawartości tlenu do 3,5% i etanolu do 10,0% v/v (załącznik nr I)
- Dopuszczenie do obrotu benzyny zawierającej etanol o zwiększonej prężności par (art. 1, załącznik nr III)
- W okresie przejściowym zapewnienie dostępności benzyny do starszych pojazdów
- Zmiana specyfikacji dla paliw przeznaczonych do pojazdów wyposażonych w silniki z zapłonem samoczynnym – zwiększenie zawartości FAME do 7,0%v/v (załącznik nr II)
- Zalecenie podjęcia szybkich prac nad normą zwiększająca ilość biokomponentów w ON do 10%
- Zalecenie odnośnie zmniejszenia zawartości siarki w paliwach do statków żeglugi śródlądowej, ciągników rolniczych i leśnych

Biopaliwa i technologie ich produkcji

© www.123rf.com

Podział biopaliw

kryterium podziału - pochodzenie surowca

■ Biopaliwa I generacji

Otrzymywane z surowców roślinnych alternatywnych dla produkcji żywności (bioetanol, czyste oleje roślinne, biodiesel (FAME, FAEE), biogaz)

■ Biopaliwa II generacji

Otrzymywane w wyniku przetwarzania biomasy niejadalnej (celulozy i lignocelulozy) oraz organicznych materiałów odpadowych w procesach biochemicznych lub termochemicznych

■ Biopaliwa III generacji

Wykorzystanie surowców pochodzących z roślin o wysokiej wydajności (w tym GMO) oraz organizmów genetycznie modyfikowanych

Technologie otrzymywania biopaliw

Biopaliwa I generacji

- **Bioetanol** – fermentacja surowców cukrowych i skrobiowych

- **Biodiesel** – transestryfikacja olejów roślinnych do estrów metylowych (FAME) i estrów etylowych (FAEE)

- **Czyste oleje roślinne** – z procesów tłoczenia i ekstrakcji

- **Biogaz** - otrzymywany po oczyszczeniu biogazu składowiskowego, bądź rolniczego

Technologie otrzymywania biopaliw

Biopaliwa II generacji

Technologie biopaliw drugiej generacji są dość złożone z wieloma opcjami i różnymi drogami przebiegu

SUROWIEC

PROCESY KONWERSJI

PRODUKTY

- Trawy
- Odpady leśne
- Odpady z rolnictwa
- Odpady pochodzenia zwierzęcego
- Rośliny energetyczne
- Drzewa

- Spalanie
- Piroliza
- Zgazowanie
- Fermentacja enzymatyczna
- Hydroliza kwasowa/fermentacja
- Inne

- **CIEPŁO**
- **ELEKTRYCZNOŚĆ**
- **PALIWA**
- Chemikalia
- Środki spożywcze

Biopaliwa II generacji

Zalety

- Wyższa redukcja emisji CO₂
- Wyższa efektywność energetyczna
- Różnorodność surowców – brak konkurencji z produkcją żywności
- Właściwości paliwa niezależne od wsadu surowcowego

Wady

- Stan rozwoju technologii i ich dostępność
- Wyższa cena w porównaniu do paliw kopalnych
- Konkurencja surowcowa z innymi sektorami gospodarki

Konkurencja po stronie podaży (rolnika):

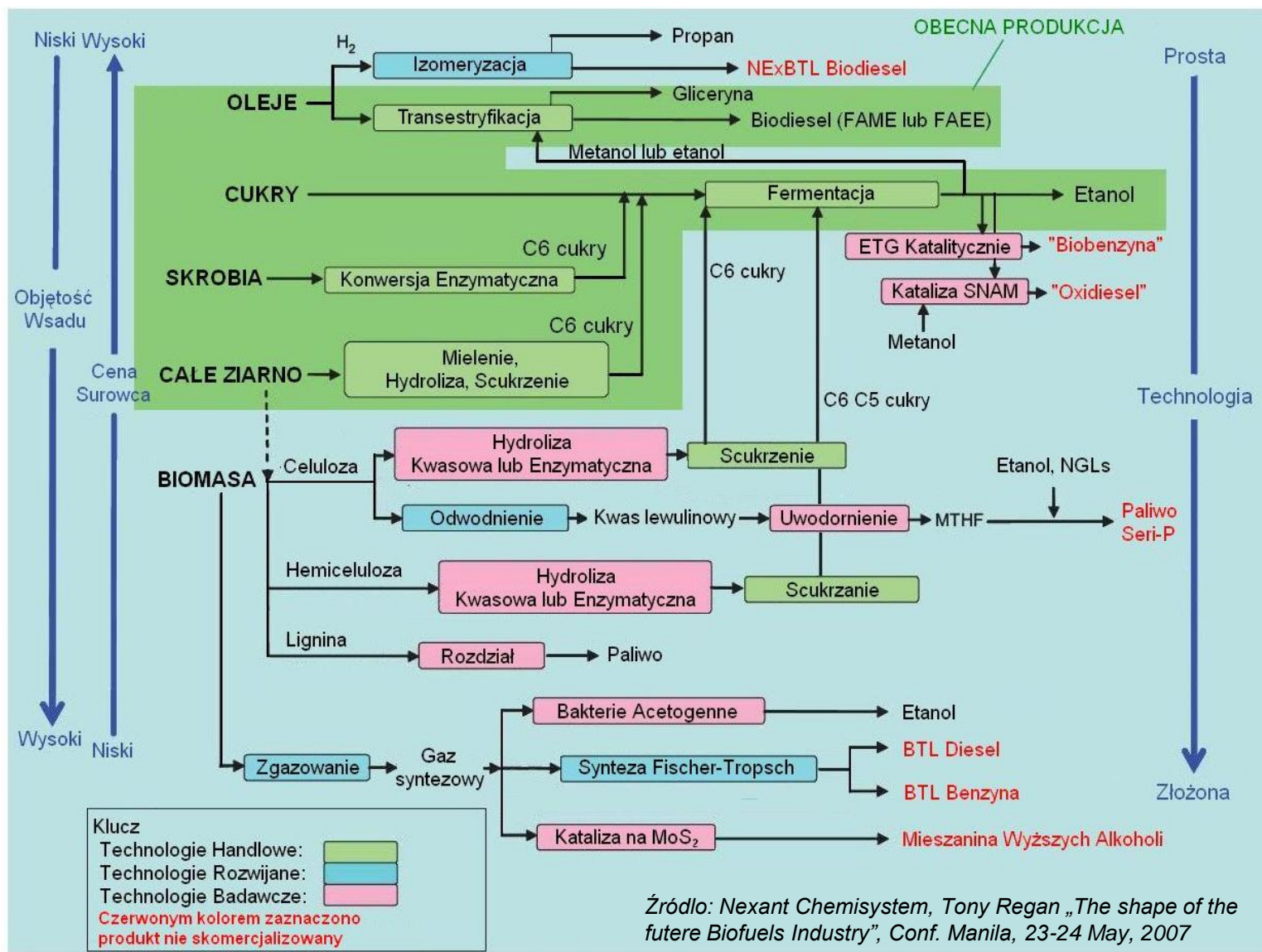
- Produkcja żywności
- Produkcja biomasy na cele przemysłowe
- Zalesianie

Konkurencja po stronie popytu:

- Elektroenergetyka
- Ciepłownictwo
- Produkcja biopaliw płynnych
- Przemysł

Przykład: konkurencja o biomasę z leśnictwa między elektroenergetyką a przemysłem celulozowo-papierniczym, przemysłem produkcji płyt wiórowych i przemysłem meblarskim

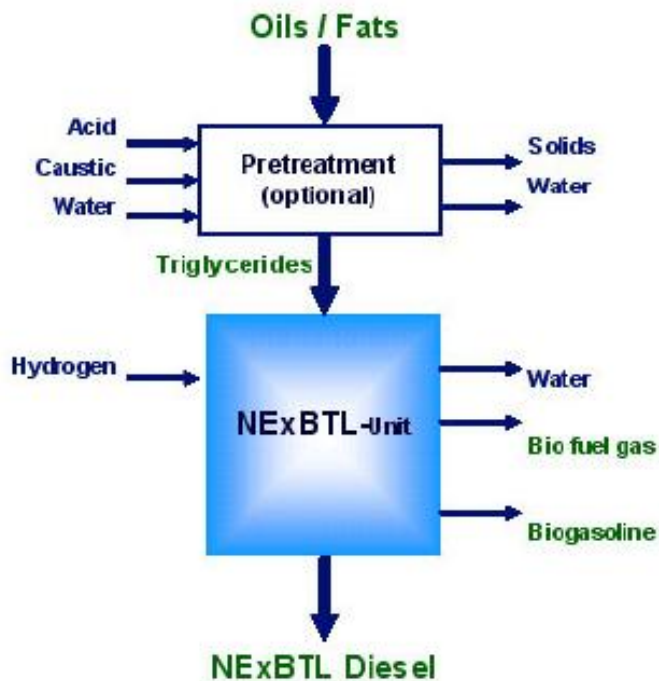
Kierunki rozwoju technologii biopaliw II generacji

Źródło: Nexant Chemisystem, Tony Regan „The shape of the future Biofuels Industry”, Conf. Manila, 23-24 May, 2007

Czy biopaliwa II generacji ? Uwodornienie olejów i tłuszczów

Surowce: oleje roślinne, tłuszcze odpadowe

Produkt: ciekłe węglowodory parafinowe

Źródło: Neste Oil: NExBTL Renewable Synthetic Diesel

Neste Oil Porvoo Refinery Diesel Project, Porvoo Kilpilahti, Finland

Wydajność produkcji oleju wynosi 170 tys. t/r; w Singapurze rozpoczęto budowę instalacji o wyd. 800 tys. t/r, planowany rozruch 2010, planowana jest podobna instalacja w Rotterdamie - ukończenie 2011 r

Podobne technologie: CanmetENERGY SUPERCETANE (Canmet – Kanada); Bio-Synfining (Dynamic Fuels- USA)

Biopaliwa II generacji – Etanol z celulozy i lignocelulozy

Surowce: drewno, słoma, siano

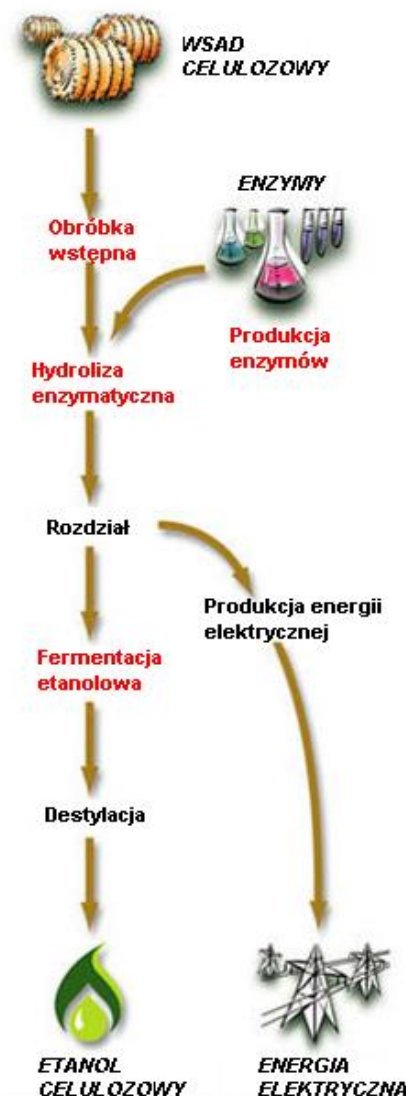
Produkt: etanol celulozowy, energia elektryczna

- Obserwuje się duży wzrost zainteresowania etanolem z celulozy
- Większość technologii jest w fazie badań i rozwoju
- Opracowywane są nowe technologie hydrolizy i fermentacji
- Wciąż znaczne koszty produkcji, ale sukcesywnie spadają

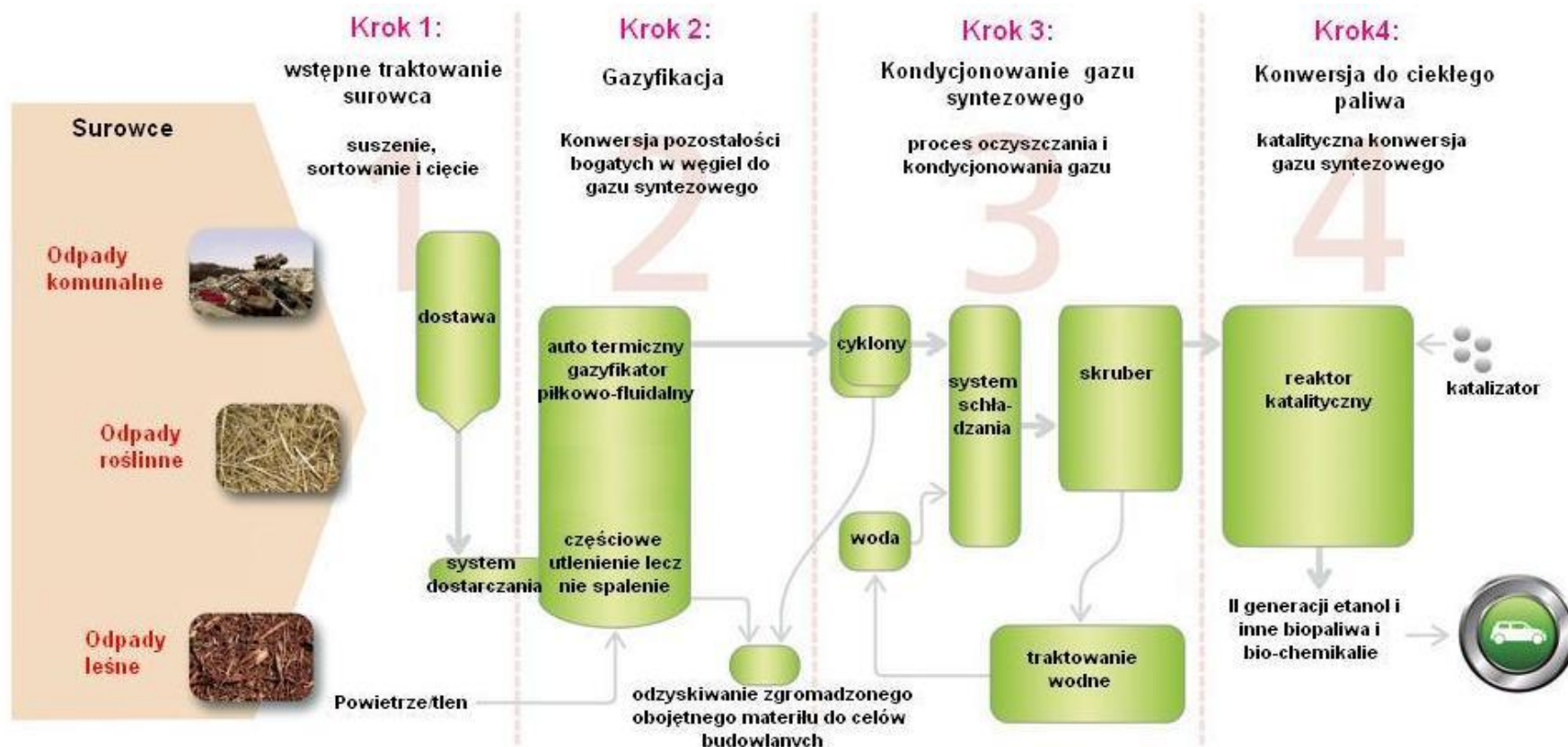
Przykłady pracujących instalacji

- Iogen - Ottawa Kanada – 2 mln l/rok, 2004
- BlueFire Ethanol - Kanada (biorafineria w Izumi Japonia – 0,09 mln l/rok), 2007
- Abengoa Bioenergy- Hiszpania – 8 instalacji (4 USA, 4 EU) – 1500 mln l/rok, 2008
- Range Fuels - Soperton Plant USA – 38 mln l/rok (etanolu i metanolu), 2009
- Verenium – Jennings USA – 5,3 mln l/rok (do 2012)
- Inbicon – Kalundborg Dania – 5,7 mln l/rok, 2010
- KL Energy Corporation – Upton USA – 4,5 mln l/rok, 2008
- POET Energy – Scotland USA – 0,08 mln l/rok

Źródło: Iogen Corporation www.ioген.ca

Biopaliwa II generacji - Technologie oparte na zgazowaniu biomasy

Wady

- Duże zapotrzebowanie energetyczne procesu
- Wysoki koszt produkcji oraz koszty inwestycyjne

Biopaliwa II generacji - Technologie oparte na zgazowaniu biomasy

Choren – Freiberg, Niemcy

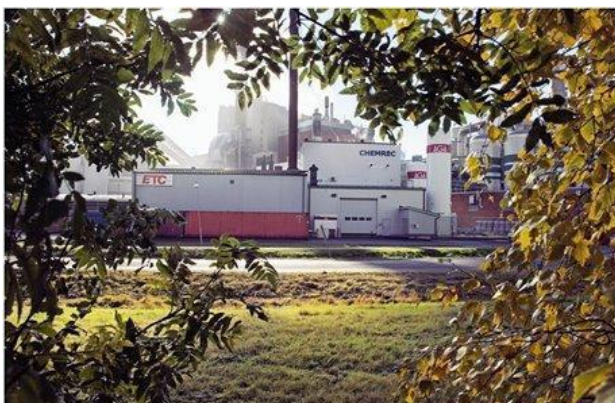
Zakład Beta ukończony w 2008 roku będzie produkował do 18 milionów litrów paliwa syntetycznego rocznie

Enerkem - Westbury, Szwecja

We wrześniu 2010 uruchomiono instalację pilotażową produkującą BioDME, ok. 1400 ton/rok

W 2010 roku planowane jest uruchomienie w Westbury przemysłowej instalacji demonstracyjnej, wytwarzającej 5 milionów litrów bioetanolu rocznie

Chemrec - Piteå, Szwecja

Biopaliwa II generacji – Technologie oparte na pirolizie

Rapid Thermal Process

- Temperatura procesu - 500°C
- Czas reakcji < 2s
- Wsad – odpady drzewne, biomasa rolnicza
- Bilans procesu: 75% obj. wsadu - bioolej, 12,5% - gaz, 12,5% - biokarbon

Produkt - **bioolej** może być wykorzystany jako paliwo w generatorach lub poddawany procesom ekstrakcji biochemicznej, w wyniku których uzyskuje się ponad 30 produktów handlowych

Przykłady pracujących instalacji

- Ensyn – Kanada – siedem zakładów produkcyjnych (Stany Zjednoczone, Kanada)
- Dynamotive Energy Systems Corporation – Kanada – dwa zakłady produkcyjne (Kanada)

Instalacja Ensyn RTP w Renfrew, Ontario, przetwarzająca dziennie 100 ton odpadów drzewnych

Instalacja Dynamotive w Guelph, Ontario przetwarzająca dziennie 200 ton biomasy

Biopaliwa II generacji - Technologie oparte na depolimeryzacji termiczno-katalitycznej

Instalacje KDV działają w:

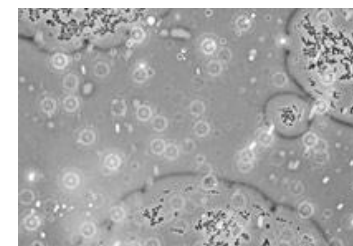
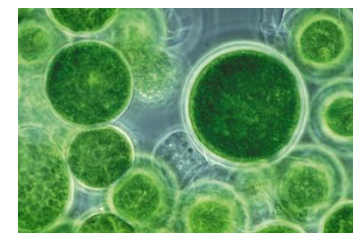
- ✓ Kanadzie,
- ✓ Meksyku,
- ✓ Bułgarii,
- ✓ Hiszpanii,
- ✓ Niemczech

Wydajności produkcji oleju z tony różnych surowców w technologii KDV 500

Surowiec	Wydajność oleju z tony surowca
Mączka kostna	300 l/t
Słoma	300 l/t
Plastik	800 l/t

Inne rozwijane technologie

- **Hydro Thermal Upgrading** (HTU Process – TNO (Holandia) – technologia przetwarzania mokrej biomasy przy wysokim ciśnieniu, powstaje bioolej, który następnie poddaje się hydroodtlenianiu); instalacja pilotażowa
- **Katalityczna konwersja biomasy** – Virent (USA) – Proces BioForming: wieloetapowy proces uzyskiwania paliw z cukrów (przygotowanie surowca, hydroliza, uwodornienie, reforming, katalityczne procesy kondensacji i oligomeryzacji) – instalacja demonstracyjna uruchomiona w 2010 w Madison (wspólnie z Shell)
- **Paliwa z alg** produkowane z wykorzystaniem technologii produkcji biopaliw I i II generacji (duże koszty hodowli alg, wymagane duże nasłonecznienie); istnieje szereg instalacji pilotażowych (Solazyme – San Francisco USA; Sapphire Energy – USA; Cellaena – Hawaje, USA; LiveFuels – USA; Seambiotic – Ashkelon, Izrael; AlgaFuel – Lizbona, Portugalia)
- **Fermentacja biomasy** – LS9, Inc., the Renewable Petroleum Company, South San Francisco (USA) – Renewable Petroleum™ jednoetapowy proces fermentacji biomasy do paliwa; bakterie *E. coli* wydzielają enzymy rozkładające hemicelulozę na cukry, a następnie przetwarzają cukru w inne chemikalia, w tym paliwo – instalacja pilotażowa

Źródło: <http://www.technologyreview.com/energy/24422>

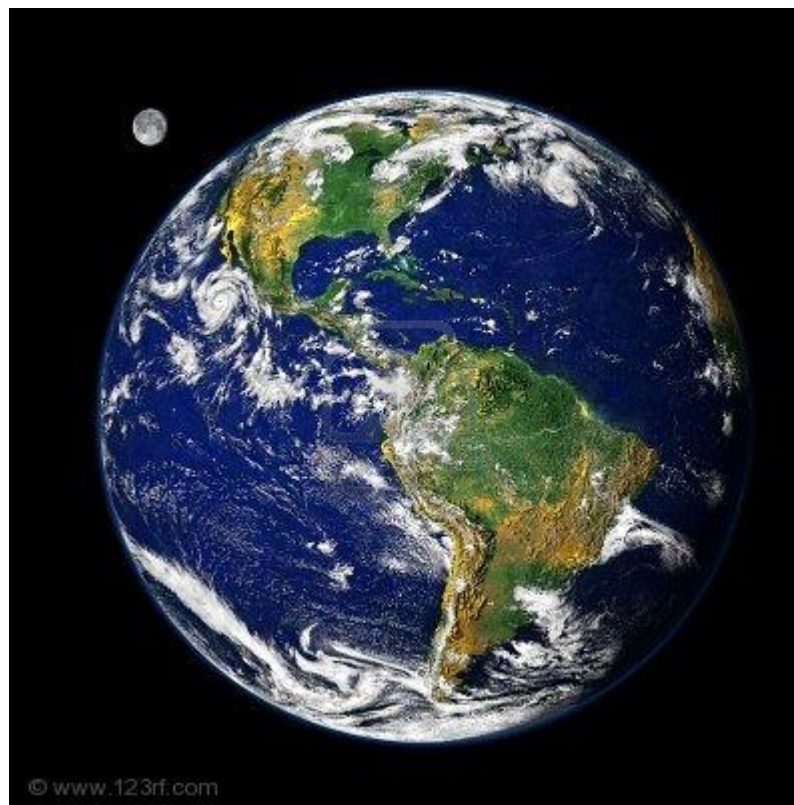
Biopaliwa III generacji

Biowodór, biometanol, biobutanol otrzymywane, podobnie jak biopaliwa II generacji, w wyniku zgazowania lignocelulozy i syntezy produktów zgazowania lub w wyniku procesów biochemicznych, przy czym stosowany surowiec jest odpowiednio modyfikowany na etapie uprawy;

Pozyskanie drzew o niskiej zawartości ligniny, rozwój upraw z wbudowanymi odpowiednio enzymami by proces konwersji biomasy do biopaliw był jak najbardziej wydajny

Dłuższa perspektywa wdrożenia

Wnioski

- **Wspierane będą wyłącznie biopaliwa spełniające kryteria zrównoważonego rozwoju i przynoszące realne oszczędności emisji gazów cieplarnianych**
- **W celu osiągnięcia udziału 10% udziału energii z OZE w transporcie konieczne są:**
  - **Standaryzacja w zakresie wymagań jakościowych dla biopaliw**
  - **Rozwój technologii produkcji paliw wyższych generacji i wspieranie badań naukowych**
  - **Wprowadzenie na rynek pojazdów przystosowanych do nowego rodzaju paliw, jak i pojazdów o napędach hybrydowych**
- **Biopaliwa I generacji (bioestry, bioetanol) nie spełniają kryteriów zrównoważonego rozwoju**
- **Dotychczas brak jest uregulowań w zakresie paliw II generacji wytwarzanych w różnych procesach**
- **Perspektywiczne kierunki rozwoju biopaliw II generacji to katalityczne hydroodtlenianie olejów niespożywczych i tłuszczów odpadowych, zgazowanie biomasy i synteza paliw w procesie FT oraz kraking termiczny biomasy lub odpadów organicznych. Są to procesy w dużej mierze bazujące na istniejących procesach/technologiach w przemyśle petrochemicznym**

Dziękuję za uwagę

